

Ochrana volně žijících zvířat ve světě lidí

DOC. ING. KAROLÍNA BRANDLOVÁ, PH.D.

BRANDLOVA@FTZ.CZU.CZ

2019

Česká zemědělská univerzita v Praze
**Fakulta tropického
zemědělství**

Nosorožec tuponosý, Tala Game Reserve, Durban, Jižní Afrika

Co je dnes ještě „wild“?

Jasná definice „volně žijícího zvířete“ přestává existovat

Území, kde se mohou volně žijící zvířata volně pohybovat, jsou omezená

Stupeň omezení – záleží na velikosti plochy a na potřebách druhu

Stupeň managementu – poskytování potravy, vody, přesuny zvířat, manipulace s reprodukcí atd.

Plynulý přechod od plně omezených/domestikovaných zvířat po zvířata volně žijící

Management volně žijících zvířat

Proč řídit populace volně žijících zvířat?

Ochrana ohrožených druhů

Omezení konfliktu mezi lidmi a volně žijícími zvířaty

Udržitelné využívání populací volně žijících zvířat

Produkční rančové a farmové chovy

Ochrana ohrožených druhů

Proč jsou zvířata ohrožená?

Proč jsou zvířata ohrožená?

Úbytek původního prostředí

- Zemědělská půda
- Infrastruktura
- Lidská osídlení

Fragmentace prostředí

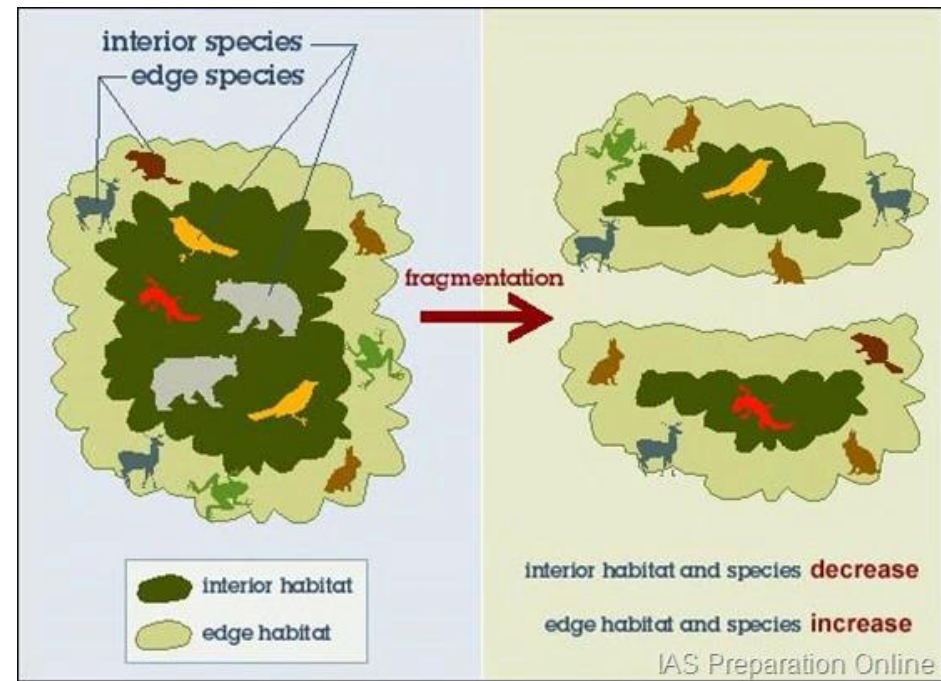
Degradace prostředí

Klimatické změny

Ilegální lov, nadměrný lov, pytláctví

Invaze

Onemocnění

Ochrana ohrožených druhů

Proč jsou zvířata ohrožená?

Jaké jsou hlavní možnosti jejich ochrany?

Hlavní způsoby ochrany živočichů

Ochrana = conservation

Národní parky a chráněná území

Ochrana ekosystémů,
ekologických vazeb,
přirozených společenstev
Minimální management
populací

Kulturní krajina

Využívání (ochrana)
vybraných druhů, konflikt s
lidmi a „konkurenčními“
druhy, narušené ekologické
vazby a funkce
Extenzivní management
populací

Chov zvířat

Ochrana vybraných
druhů, ekologické vazby a
funkce chybí
Intenzivní management
populací

Chráněná území

Národní parky, přírodní rezervace, soukromé pozemky

Zachování původních ekologických funkcí a vztahů

- Existují odedávna, pouze se mění jejich význam, vnímání a využití
- Často původně posvátná místa/náboženský podtext
- Ochrana zdrojů (např. lesy)
- Lovecké oblasti pro elitu

Umfolozi-Hluhluwe –
honitba krále Shaky

Současná role chráněných území

Nástroj k ochraně a správě území ve snaze uchovat maximum biologické diverzity a ekologických procesů

Ochrana druhů

Ochrana ekosystémů

Hlavní způsoby ochrany živočichů

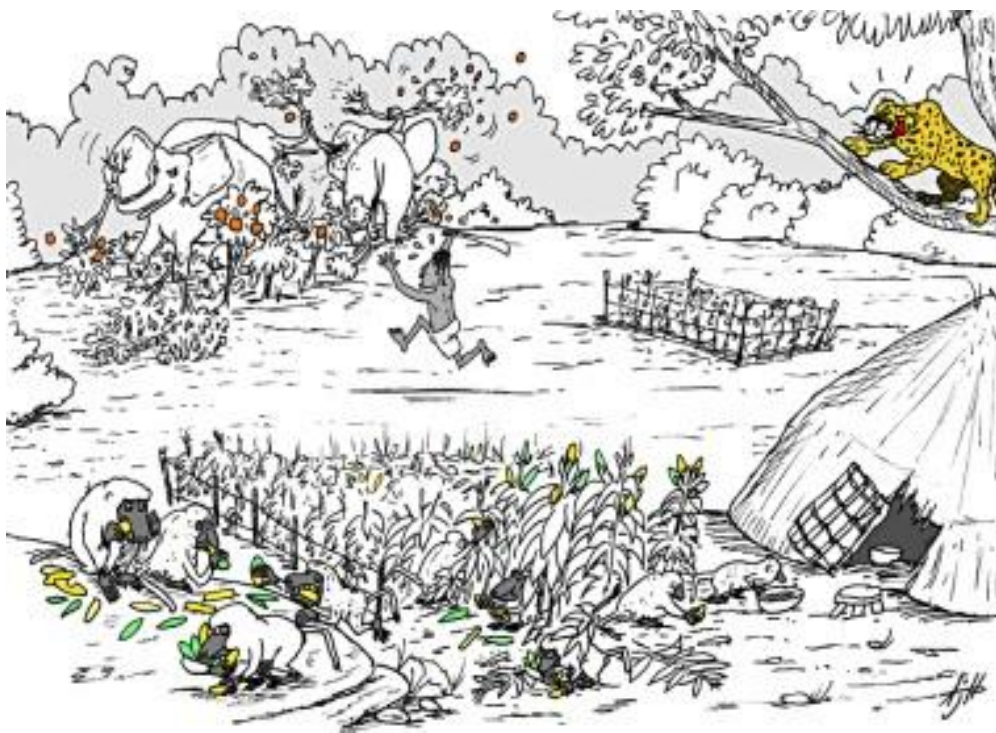
Ochrana v krajině využívané člověkem

- Oblasti spravované komunitami, zemědělská krajina
- Různá míra konfliktu mezi přirozeným chováním volně žijících zvířat a potřebami lidské populace

Zvířata v krajině

Udržovat zvířata v krajině znamená žít se zvířaty – se zvířaty, která mohou být nebezpečná.

Omezení konfliktu mezi lidmi a volně žijícími zvířaty

Kde a jak vzniká konflikt mezi lidmi a volně žijícími zvířaty?

Konflikt mezi lidmi a volně žijícími zvířaty

Zranění nebo zabití člověka

- Velké kočky, medvědi, vlci, velcí býložravci

Přenos onemocnění

- Vztekлина, Echinococcus, Toxoplasma, Brucella

Predátoři domácích zvířat

- Šelmy, dravci

Predátoři lovné zvěře

- Šelmy, dravci

Ničení úrody

- Sloni, primáti, ptáci

Omezení konfliktu mezi lidmi a volně žijícími zvířaty

Kde a jak vzniká konflikt mezi lidmi a volně žijícími zvířaty?

Jaké jsou možnosti řešení?

Řešení konfliktu

Letální kontrola

Neletální kontrola

- Zootechnické metody
- Oplocení
- Strážní zvířata
- Odpuzovače a plašiče
- Fyziologická kontrola a translokace

Zvýšení dostupnosti přirozené kořisti

Kompenzace způsobených ztrát

Konflikt mezi lidmi a volně žijícími zvířaty

Přímé náklady

Nepřímé náklady

Ztráta příležitosti

Život se zvířaty mimo chráněná území

Ochrana zvířat mimo území národních parků vyžaduje, aby zvířata přinášela reálnou hodnotu a lidé je chtěli mít na svém území – místo toho aby je vyhubili a nahradili dobytkem a zemědělskými plodinami.

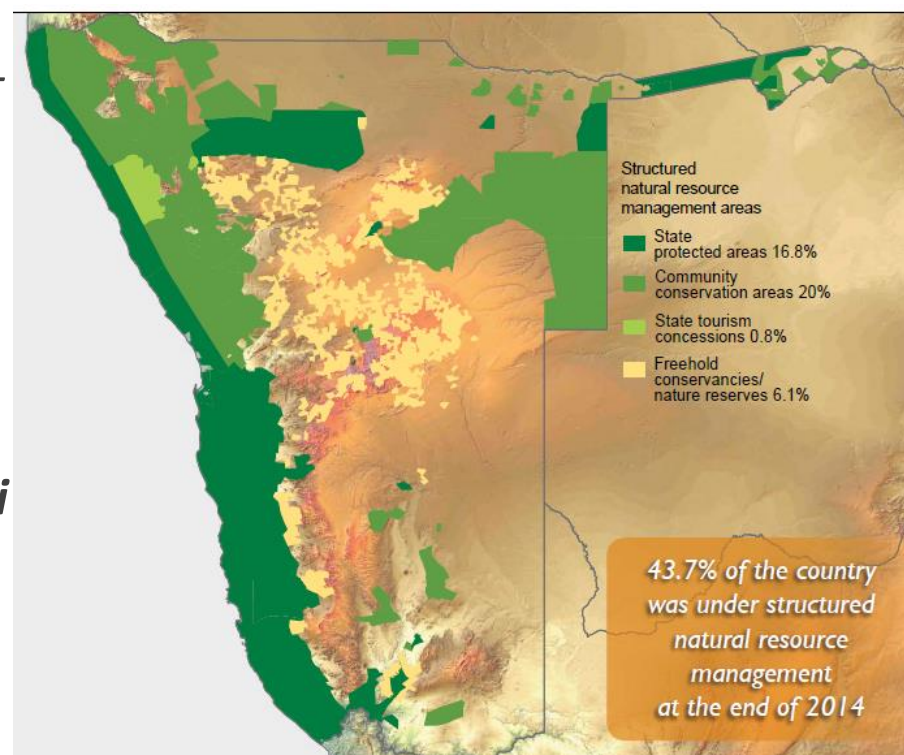

Namibie – úspěšný příběh ochrany zvířat

Úspěch je založen na reálné hodnotě zvířat pro místní obyvatele, kteří se starají o populace zvířat a žijí s nimi – a nesou následky tohoto soužití.

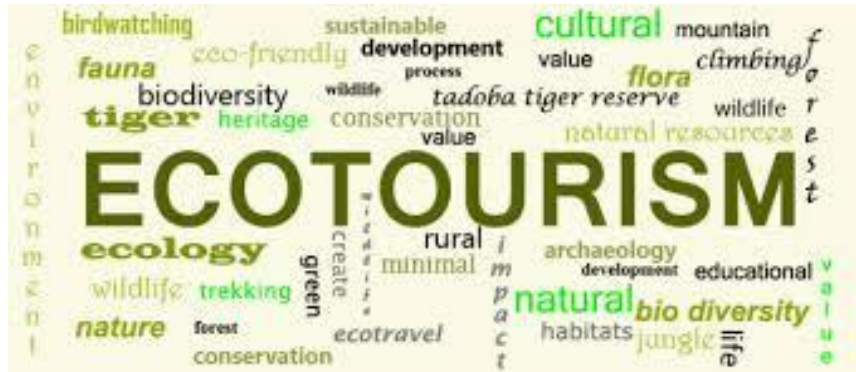
Ochrana zvířat místními komunitami vydělala N\$ 91.15 milionů zisku pro komunitu a umožnila vznik 5,808 pracovních míst v roce 2014.

Ochrana zvířat místními komunitami přispěla celkem N\$ 530 milionů čistého příjmu namibijské ekonomiky v roce 2014.

Udržitelné využívání volně žijících zvířat

Ekoturismus

Ekoturismus

„zodpovědné cestování do přírodních oblastí, které přispívá k ochraně životního prostředí, zvyšuje kvalitu života místních obyvatel, je spojeno s vysvětlováním místních zvyklostí a vzděláváním"

Pozorování volně žijících zvířat

- Fotosafari, birdwatching, game driving

Outdoorové sporty

- Pěší turistika, cykloturistika, kanoistika, rafting, jízda na koni

Turistická infrastruktura

- Ubytování, stravování, průvodcovské služby

Finanční viabilita ekoturismu

Příjmy musí převyšovat operační náklady (eventuálně i vstupní)

- Dostupnost - vzdálenost a cena za dopravu
- Bezpečnost - politická stabilita, zdravotní faktory
- Kvalita - přítomnost snadno viditelných zvířat, vlakových druhů
- Jedinečnost – druh zvířete, služby, typ ubytování
- Existující trh – existence turistických aktivit v regionu
- Marketing – reklama, propagace, ocenění
- Cena – nízká omezuje možnost návratnosti, vysoká omezuje poptávku

Úskalí ekoturismu

Krmení zvířat

Hlazení zvířat

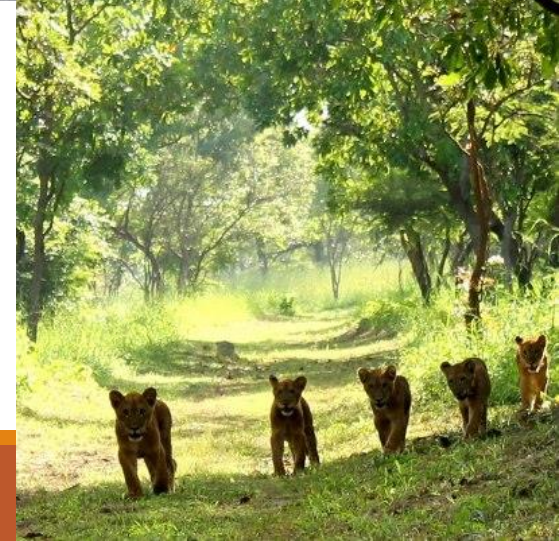
Fotografování se zvířaty

Umělé odchovy

Odebírání mláďat z přírody

Odstraňování zubů, drápů

Procházky se šelmami

Udržitelné využívání volně žijících zvířat

Ekoturismus

Lov

Lov

Lov pro maso

- Zajištění masa pro vlastní obživu nebo na prodej

Regulační lov

- Simulace predátorů v krajině, ochrana před překročením nosné kapacity prostředí, ochrana před nebezpečnými zvířaty

Sportovní lov

- Outdoorová sportovní aktivita, populace zvěře jsou řízeny za účelem lovu

Trofejní lov

- Získání trofejí v podobě rohů, kůží, a dalších částí těl volně žijících zvířat
-

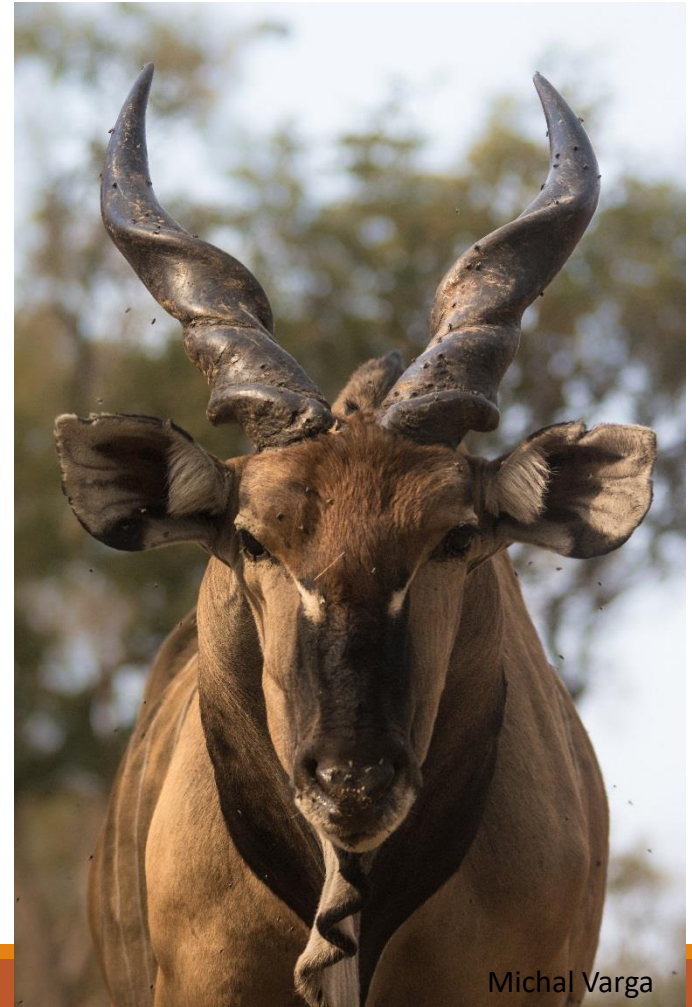
Pytláctví

- Ilegální lov, bez povolení, nad stanovenou kvótu

Lov může být prospěšný pokud...

...jsou kvóty stanoveny na základě solidních dat a vychází z populační dynamiky zvěře

...zisk z lovu je sdílen z komunitami a použit pro ochranu území a ohrožených druhů

Michal Varga

Sportovní lov vs. ekoturismus

Lovců je vždy méně než turistů = menší ekologická stopa (méně aut, rušení zvěře, méně habituace)

Lovci platí více než klasičtí turisté = vyšší zisky a lepší možnost ochrany území

Lovci mají nižší nároky na infrastrukturu, bezpečnost, služby

Kombinace obou aktivit může být ideálním řešením, ale ne vždy reálná – reakce zvířat, útěková vzdálenost atd.

Rizika sportovního lovu

Přirozeně vyšší mortalita samců je dále uměle zvyšována

- Snížení počtu zabřezlých samic
- Snížení genetické diverzity (normálně velký obrat samců)
- Ztráta starých zvířat se znalostí prostředí (vodní zdroje, slaniska atd.) – velmi zásadní pro nomádský druh

Riziko křížení poddruhů/druhů a selekce na velikost/tvar trofeje

Hlavní způsoby ochrany živočichů

Produkční rančové a farmové chovy

Ranče

- Menší omezení, může zůstat přirozená sociální struktura, přirozená potrava, predátoři pod kontrolou

Farmy

- Intenzivnější chov na menším prostoru, poskytnutí potravy a vody, vyšší hustota zvířat, bez predátorů

Produkční rančové a farmové chovy

Tradiční zemědělské postupy aplikovány na volně žijící zvířata

- Kontrola reprodukce
- Selektce na produkci (maso, trofeje, velikost těla)
- Selektce barevných forem
- Kontrola predátorů
- Fragmentované oplocené plochy

Volně žijící nebo domácí zvířata?

Ochrana mimo původní areál rozšíření

Ranče, obory, soukromé pozemky, zoologické zahrady

- Možnost intenzivní druhové ochrany, management reprodukce, technologie (AI, embryotransfery)
- Různá míra omezení přirozeného chování, struktury populací, ekologických funkcí a vztahů
- Možnost uchování genetické variability, záložní populace

Zoologické zahrady

Jedna z možností ochrany zvířat mimo jejich původní areál rozšíření

Chybí možnost uchování přirozených vazeb a funkcí ekosystémů

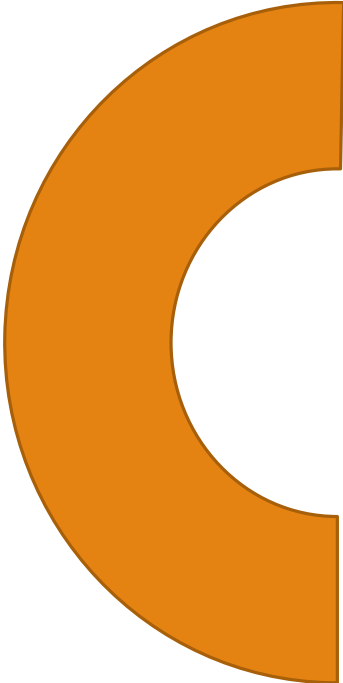
Druhová ochrana

- Přímá - záložní populace, potenciál pro reintrodukce
- Nepřímá - vzdělávání, fundraising

Přímorožec šavlorohý, reintrodukce do Wadi Rime
Wadi Achim, Čad (Sahara Conservation Fund)

Proč řídit populace volně žijících zvířat?

Ochrana ohrožených druhů

Omezení konfliktu mezi lidmi a volně žijícími zvířaty

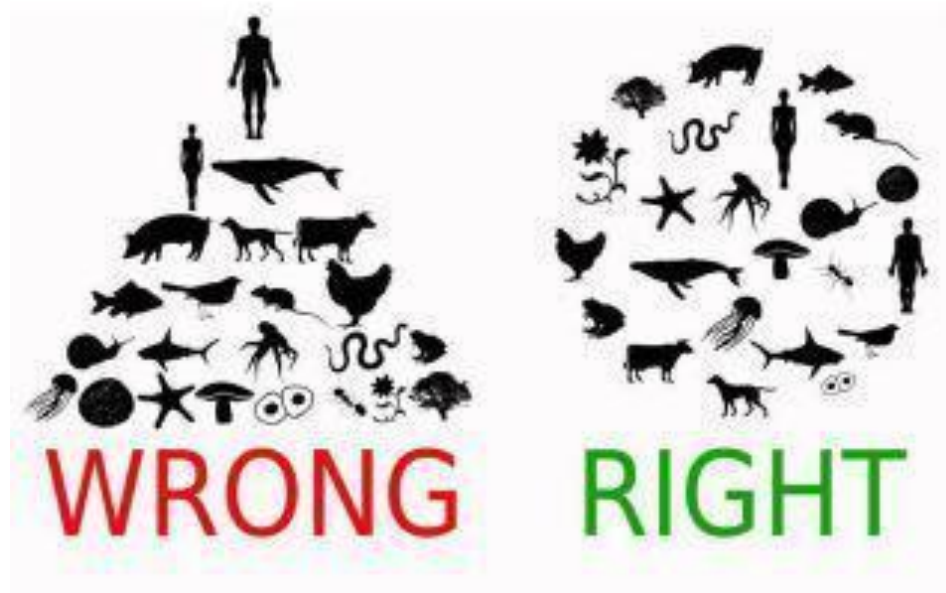
Udržitelné využívání populací volně žijících zvířat

Produkční rančové a farmové chovy

Management volně žijících zvířat

Zodpovědný přístup k volně žijícím i domácím zvířatům.

Od ochrany až po produkci.

Česká zemědělská univerzita v Praze
**Fakulta tropického
zemědělství**

doc. Ing. Karolína Brandlová, Ph.D.

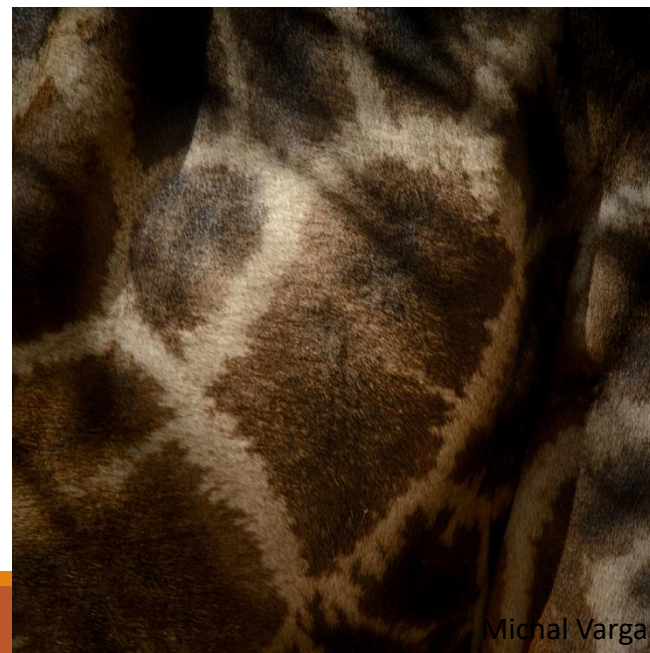
Vedoucí katedry chovu zvířat a potravinářství

Garant nového magisterského oboru

Wild and domestic animal production, management and conservation

Začínáme v roce 2019!

brandlova@ftz.czu.cz

Michal Varga